

Eğitim Kurumlarında Kurumsal Sürdürülebilirlikle İlgili Öğretmen Değerlendirmeleri

Teacher Evaluations on Institutional Sustainability in Educational Institutions

ÖZET

Bu çalışmanın amacı eğitim kurumlarında kurumsal sürdürülebilirliğe yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesidir. Çalışmanın amacı öğretmenlerin bakış açılarını göre eleştirel bir şekilde incelemek olduğu için bu araştırma fenomenolojik bir yaklaşım kullanılarak oluşturulmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu belirlemek için kasıtlı örnekleme tekniklerinden biri olan maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. 2023-2024 eğitim-öğretim yılının Ekim döneminde görev yapan 14 öğretmen araştırmada yer almıştır. Bu çalışmada katılımcılara, nitel araştırmalarda veri toplamak için yaygın bir araç olan açık uçlu soruların yer aldığı görüşme formları verilmiş ve formları doldurmaları istenmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Eğitim kurumlarındaki öğretmen değerlendirmelerine göre, sürdürülebilirlik tedbirleri genellikle faydalı olmuştur ve ileriye dönük olarak daha başarılı bir şekilde uygulanmalıdır. Öğrencilerin enerji tasarrufu, çevre bilinci ve sürdürülebilir yaşam tarzlarına yönelik tutumlarındaki iyileşme, sürdürülebilirlik girişimlerinin etkinliğinin bir göstergesidir. Projenin genişletilmesine ve sürdürülebilirlik girişimlerine yardımcı olabilecek yerel ortaklıkların ve sponsorluk seçeneklerinin mali engellerin aşılmasında ne kadar önemli olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, eğitimcileri uzmanlıklarını paylaşmaya teşvik etmek, liderlik geliştirme programları oluşturmak ve başarıları takdir etmek gibi taktikler, sürdürülebilirlikle ilgili konularda daha verimli bir öğrenme ortamı geliştirmeye yönelik kritik önlemlerdir. Özetle, eğitim kurumlarında sürdürülebilir uygulamaların hayata geçirilmesi önemli faydalı sonuçlar doğurmuştur ve gelecekte de geliştirilmeye devam edilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Kurumsal Sürdürülebilirlik, Öğretmen, Eğitim.

ABSTRACT

The purpose of this study is to evaluate teachers' views on institutional sustainability in educational institutions. Since the aim of the study is to critically examine the teachers' perspectives, this research was constructed using a phenomenological approach. Maximum variation sampling, one of the deliberate sampling techniques, was used to determine the study group. Fourteen teachers working in the October semester of the 2023-2024 academic year took part in the study. In this study, participants were given interview forms with open-ended questions, a common tool for collecting data in qualitative research, and asked to fill out the forms. The data obtained were analyzed by content analysis. According to teacher evaluations in educational institutions, sustainability measures have generally been beneficial and should be implemented more successfully going forward. The improvement in students' attitudes towards energy saving, environmental awareness and sustainable lifestyles is an indicator of the effectiveness of sustainability initiatives. It was emphasized how important local partnerships and sponsorship options are to overcome financial barriers, which can help with project expansion and sustainability initiatives. Furthermore, tactics such as encouraging educators to share their expertise, creating leadership development programs, and recognizing achievements are critical measures to foster a more productive learning environment on sustainability-related topics. In summary, the implementation of sustainable practices in educational institutions has yielded significant beneficial results and should continue to be developed in the future.

Keywords: Sustainability, Organizational Sustainability, Teacher, Education.

GİRİŞ

Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun 1987 tarihli Brundtland Ortak Geleceğimiz Raporu sürdürülebilirliğin ilk resmi tanımını içermektedir. Bu çalışmada sürdürülebilirlik, "gelecek nesillerin ihtiyaçlarından ödün vermeden bugünkü nesillerin ihtiyaçlarının karşılanması" (WCED, 1987) olarak tanımlanmıştır. Başka bir deyişle, gelecek nesillerin taleplerinin karşılanabilmesi için hem şimdiki hem de gelecekteki yaşamın programlanmasıdır. İnsanlar artık istekleri karşılanması gereken hastalar olarak değil, "düşünme ve hareket etme" yeteneğine sahip aktörler olarak görülmelidir. Sorunları analiz edebilen, ölçebilen, değerlendirebilen ve çözebilen aktörler oldukları sürece, bireylerin dünyayı değiştirebileceğine inanılmaktadır (OMEP, 2010). Sürdürülebilirlik kavramı sosyal, çevresel ve ekonomik boyutları kapsar. Sosyal, ekonomik ve çevresel açılardan sürdürülebilir kalkınma ile insan kapasitesi, yararlılığı ve gücü vurgulanmaktadır (OECD, 2001). Sürdürülebilir kalkınma aynı zamanda bir sosyal adalet sorunudur. Bazı

Zeliha Çankaya ¹
Yavuz Abidinoğlu ²
Merve Tatar ³
Işıl Çağlar ⁴

How to Cite This Article

Çankaya, Z., Abidinoğlu, Y., Tatar, M. & Çağlar, I. (2023). "Eğitim Kurumlarında Kurumsal Sürdürülebilirlikle İlgili Öğretmen Değerlendirmeleri", International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:8, Issue:55; pp:4338-4345. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/ASRJOURNAL.73633>

Arrival: 13 October 2023

Published: 30 November 2023

Academic Social Resources Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ İngilizce Öğretmeni, MEB, İstanbul, Türkiye

² Okul Müdürü, MEB, İstanbul, Türkiye

³ Müdür Yardımcısı, MEB, İstanbul, Türkiye

⁴ Müdür Yardımcısı, MEB, İstanbul, Türkiye

insanlar sanayileşme, küresel ekonomik büyüme ve yeni teknolojideki gelişmeleri memnuniyetle karşılarken, diğerleri bu gelişmelerin tehlikeleri ve olumsuz etkileri konusunda endişelenmektedir. Bu endişeli bireylerden bazıları gerekli değişiklikleri yapmak için çalışırken, diğerleri durumu olduğu gibi gözlemlemekten mutludur. Ancak sürdürülebilir kalkınmaya yeterince önem verilmezse bundan herkes, özellikle de sosyoekonomik durumu kötü olan ülkelerde yaşayanlar zarar görecektir (Lowe, 2006). Bu uluslar, çevre sorunlarının olumsuz etkilerinden en az etkilenenler olsalar bile, en çok etkilenecek olanlardır (Norrdahl, 2008). Dünyanın doğal kaynaklarına ilişkin kaygılar sürdürülebilirliğin sadece bir yönüdür; diğer kaygılar arasında yoksulluk, nüfus artışı, tüketimcilik, cinsiyet eşitliği, insan hakları, barış, toplumsal yaşam, insan sağlığı ve güvenliği ve iklim değişikliği yer almaktadır. Bunların hepsi hem şimdi hem de gelecekte nasıl yaşayacağımızı etkilemektedir. Sürdürülebilirlik konusunda herkesin oynayacağı bir rol olsa da, eğitimcilerin özellikle ağır bir yükü vardır (Davis, 2010). Eğitimcilerin gözetimi, sürdürülebilir bir varoluş için gerekli olan yaşam felsefesi ve düşünce tarzının geliştirilmesinde çok önemlidir. Sürdürülebilir yaşamı teşvik etmek amacıyla, sürdürülebilir kalkınma için eğitim veya ESD, sosyal dönüşüm, demokratik karar alma, katılım ve güçlendirme üzerine kurulmuştur. Eğitimin tüm yönlerini kapsayan SKE'nin genel amacı, herkes için daha sürdürülebilir bir toplum inşa etmek için gereken davranış değişikliklerini gerçekleştirmektir. Davis' e (2008) göre SGE;

- ✓ Pozitif, umut verici ve doğrudur.
- ✓ Gelecek odaklıdır.
- ✓ Değişim odaklıdır.
- ✓ Öğrenen merkezlidir.
- ✓ Toplum bağlantılıdır.
- ✓ Ömür boyu ve uzun dönemlidir.
- ✓ Disiplinlerarası ve dönüştürülebilirdir.

SGE, kültürel geleneklere ve çevreye saygı ile insanların ekonomik refahı arasında bir denge kurmayı amaçlayan bir eğitim stratejisini savunmaktadır. Sonuç olarak, çevresel, sosyokültürel ve ekonomik boyutların eş zamanlı olarak ele alınması gerekmektedir. Eğitim ile bu üç alandaki sorunları en üst düzeye çıkarmak mümkündür. "Gelecek için eğitim, vatandaşlık, barış eğitimi, çok kültürlü eğitim, toplumsal cinsiyet eğitimi, sağlık eğitimi, çevre eğitimi ve medya okuryazarlığı" (Siraj-Blatchford, Smith & Samuelsson, 2010) gibi birçok faydalı müfredat SKE sınıflarına dahil edilebilir.

Tüm dünyada mevcut olan eko-okulların amacı, çocukların sürdürülebilir kalkınma anlayışını artırmaktır (Eco-schools, 2013). Türkiye, dünyada bu tür okullara sahip 56 ülkeden biridir. Türkiye, Avrupa Çevre Eğitim Vakfı (FEE) tarafından finanse edilen, ekolojik farkındalığı artırmaya ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmeye yönelik bir girişim olan Eko-Okullar programına 1995 yılında katılmıştır. Eko-Okullar programına katılan öğrenciler, hem sınıf içinde hem de sınıf dışında sürdürülebilir kalkınmayı teşvik eden eğitimler almaktadır (Eko-Okullar, 2013). Özellikle, çocuklara ve eğitimcilere çevresel bilgileri ve sürdürülebilir kalkınmayı günlük yaşamlarına uygulama şansı verir (Bajd & Lescanec, 2011). Türkiye'nin eko-okullar girişimine katılmasından bu yana birçok anaokulu, ilköğretim, üst düzey kurum ve rehabilitasyon tesisi eko-okul programını müfredatlarına dahil etmiştir. Bu eğitim kurumlarının bir kısmı kamu, bir kısmı ise özeldir (Krnal ve Naglic, 2009). Bu eğitim kurumları, çevre yönetimi, çevre bilinci ve sürdürülebilir kalkınmayı öğreten bir eko-okul müfredatı sunmaktadır. Çocuklar program aracılığıyla yerel çevre sorunlarına katılabilmekte, aileler ve yerel yönetimler de çevre sorunları konusunda farkındalık yaratabilmektedir (Kolukısa ve Uğurlu, 2010). Eko-Okullar girişimi, "çevre eğitimi konusunda okullara yol gösterici bir program olmasının yanı sıra, program dahilinde yaptıkları çalışmalar ve çevre eğitimiyle üstün başarı elde eden okullara Yeşil Bayrak Ödülü verdiği için aynı zamanda bir ödül programıdır" (Keep Britain Clean, 2013). Yeşil Bayrak, dünya çapında kabul gören bir ödüldür (Kadji-Beltran, 2002). Eko-okullar kapsamlı bir eğitim müfredatı yürütmektedir. Bu programa katılan çocuklar yeni kimlikler oluşturmada, grup halinde hareket etme pratiği kazanmakta, bilişsel yeteneklerini geliştirmekte, bilinçli tüketim uygulamalarını benimseyerek savurgan davranışlardan kurtulmakta ve doğal kaynakların korunması gerektiği konusunda bilinçlenmektedir (Eko-okullar, 2013).

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma nitel araştırma niteliğindedir. İncelenen olguların derinlemesine ve kapsamlı bir değerlendirmesini yapmayı amaçlayan çalışmalar nitel araştırmalar için daha uygundur (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Çalışmanın amacı öğretmenlerin bakış açılarını göre eleştirel bir şekilde incelemek olduğu için bu araştırma fenomenolojik bir yaklaşım kullanılarak oluşturulmuştur.

Çalışma Grubu

Araştırmmanın çalışma grubunu belirlemek için kasıtlı örnekleme tekniklerinden biri olan maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır (Karataş, 2015). Bu çalışmada katılımcıların mümkün olduğunca birbirinden farklı kişiler arasından seçilmesi maksimum çeşitlilik olarak kabul edilmiştir. Sonuç olarak, 2023-2024 eğitim-öğretim yılının Ekim döneminde görev yapan 14 öğretmen çalışmada yer almıştır. Tablo 1, araştırma katılımcılarına ilişkin demografik verileri sunmaktadır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılanların Demografik Değişkenleri

Kod	Cinsiyet	Branş	Yaş	Kıdem	Öğrenim Durumu
K1	Kadın	Matematik	30	5 Yıl	Yüksek Lisans
K2	Erkek	Tarih	40	15 Yıl	Lisans
K3	Kadın	Biyoloji	35	10 Yıl	Doktora
K4	Erkek	Coğrafya	28	3 Yıl	Lisans
K5	Kadın	Fizik	45	20 Yıl	Yüksek Lisans
K6	Erkek	Edebiyat	50	25 Yıl	Doktora
K7	Kadın	Kimya	29	4 Yıl	Lisans
K8	Erkek	Matematik	33	8 Yıl	Yüksek Lisans
K9	Kadın	Tarih	42	18 Yıl	Doktora
K10	Erkek	Biyoloji	37	12 Yıl	Lisans
K11	Kadın	Coğrafya	31	6 Yıl	Yüksek Lisans
K12	Erkek	Fizik	48	23 Yıl	Doktora
K13	Kadın	Edebiyat	26	1 Yıl	Lisans
K14	Erkek	Kimya	39	14 Yıl	Yüksek Lisans

Araştırmaya katılan 14 öğretmenin demografik dağılımı incelendiğinde, cinsiyet açısından eşit bir dağılım olduğu görülüyor: 7 kadın (%50) ve 7 erkek (%50). Branş dağılımı ise her branştan ikişer öğretmenin katıldığı şekilde dengeli bir dağılım sergiliyor. Yaş aralığı 26 ile 50 arasında değişmekte olup, katılımcıların yaş ortalaması yaklaşık 37 olarak hesaplanabilir. Kıdem açısından bakıldığında, öğretmenlerin deneyim süreleri 1 yıldan 25 yıla kadar değişmektedir. En az kıdemli öğretmen 1 yıl (%7.1), en çok kıdemli öğretmen ise 25 yıl (%7.1) ile temsil edilmekte. Eğitim durumlarına göre, 5 öğretmen (%35.7) lisans, 6 öğretmen (%42.9) yüksek lisans ve 3 öğretmen (%21.4) doktora derecesine sahiptir. Bu veriler, katılımcı grubunun hem cinsiyet hem de branş açısından çeşitliliğe sahip olduğunu ve farklı kıdem ve eğitim düzeylerini temsil ettiğini göstermektedir.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formundaki soruların katılımcılar için anlaşılır ve açık olması, içgörülü sorular hazırlanması, soruların somut bir dil içermesi, soruların hedefe yönelik olması ve soruların kuralcı olmaması için her türlü çaba gösterilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada katılımcılara, nitel araştırmalarda veri toplamak için yaygın bir araç olan açık uçlu soruların yer aldığı görüşme formları verilmiş ve formları doldurmaları istenmiştir. Katılımcıların görüşme formlarını doldurması 45-60 dakika sürmüştür.

İlk olarak, katılımcılara verilen yazılı görüşme formlarını yazıya dökmek için bilgisayar kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenleri kodlamak için, veri toplanan her bir öğretmene "K" ile başlayan bir kod numarası verilmiştir (Ekiz, 2003). Bu çalışmadan elde edilen veriler betimsel analiz yaklaşımı kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler bu noktada belirlenmiş ve doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Sonuçlar son aşamada yorumlanmıştır (Karataş, 2015). Sonuç olarak, sonuçlar arasındaki neden-sonuç bağlantılarının açıklanmasıyla çeşitli olgular arasındaki konuşmalar teşvik edilmiştir.

BULGULAR

Eğitim Kurumlarında Sürdürülebilirlik Uygulamaları:

Sizin gözlemlerinizi ve deneyimlerinizi ışığında, okulunuzda sürdürülebilirlik ilke ve uygulamalarının nasıl entegre edildiğini açıklar mısınız? Bu uygulamaların öğrenciler, öğretmenler ve genel okul topluluğu üzerindeki etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Katılımcılara sorulan yarı yapılandırılmış görüşme ile "Sizin gözlemlerinizi ve deneyimlerinizi ışığında, okulunuzda sürdürülebilirlik ilke ve uygulamalarının nasıl entegre edildiğini açıklar mısınız? Bu uygulamaların öğrenciler, öğretmenler ve genel okul topluluğu üzerindeki etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?" şeklinde bir soru yöneltilmiş olup katılımcıların sorulara verdiği yanıtlar kapsamında elde edilen doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

(K1) "Okulumuzda sürdürülebilirlik, özellikle çevre bilinci ve enerji tasarrufu alanlarında ön plana çıkıyor. Öğrencilerimiz geri dönüşüm projelerinde aktif rol alıyor ve bu, onların çevre konusunda daha bilinçli olmalarını sağlıyor."

(K2) "Bence sürdürülebilirlik uygulamaları, öğrencilerin sorumluluk almasını teşvik ediyor. Bizim okulumuzda su ve elektrik tasarrufu konularında özel dersler ve etkinlikler düzenleniyor. Bu, öğrencilerin günlük yaşamda bilinçli hareket etmelerini sağlıyor."

(K3) "Okulumuz, sürdürülebilirlik ilkesini kantin hizmetlerine de entegre etti. Yerel ve mevsimlik ürünler kullanılıyor. Bu, hem sağlıklı beslenme alışkanlıklarını destekliyor hem de yerel üreticilere katkı sağlıyor."

(K4) "Bizim okulda kağıt kullanımını azaltmak için dijital platformlara geçiş yapıldı. Bu, hem çevreyi korumaya yardımcı oluyor hem de öğrencilerin teknolojiyi etkin kullanmalarını sağlıyor."

(K5) "Okulumuzda her sene düzenlenen çevre temizliği kampanyaları, hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin çevre konusundaki farkındalığını artırıyor. Bu tür etkinlikler topluluk duygusunu güçlendiriyor."

(K6) "Sürdürülebilirlik uygulamaları, öğrencilerin gelecekteki vatandaşlık rollerine hazırlanmalarında önemli bir rol oynuyor. Okulumuzun bu konudaki çabaları, öğrencilerin daha duyarlı bireyler olmalarını sağlıyor."

(K7) "Okulumuzda yapılan enerji verimliliği yatırımları, uzun vadede hem maliyet tasarrufu sağlıyor hem de öğrencilere sürdürülebilir yaşam tarzları hakkında pratik bilgiler sunuyor."

(K8) "Eğitimde sürdürülebilirliği desteklemek adına, okulumuz öğrencilerin topluma hizmet projelerine katılımını teşvik ediyor. Bu, öğrencilerin toplumsal sorunlara duyarlılığını artırıyor."

(K9) "Sürdürülebilirlik dersleri ve atölye çalışmaları, öğrencilerin çevresel sorunlara karşı daha etkin ve çözüm odaklı yaklaşımlar geliştirmelerine yardımcı oluyor."

(K10) "Okulumuzda sürdürülebilir gıda tüketimi ve atık yönetimi konusunda öğrencilere yönelik bilgilendirme seansları düzenleniyor. Bu, öğrencilerin günlük alışkanlıklarını gözden geçirmelerini ve daha sürdürülebilir seçimler yapmalarını teşvik ediyor."

(K11) "Yeşil alanların korunması ve artırılması konusunda okulumuz oldukça aktif. Öğrenciler, bitki dikme ve bakımı konusunda eğitim alıyorlar, bu da onlara doğaya karşı sorumluluklarını hatırlatıyor."

(K12) "Sürdürülebilirlik konularında öğretmenler olarak sürekli eğitim alıyoruz. Bu, bizim öğrencilere aktardığımız bilgilerin güncel ve etkili olmasını sağlıyor. Ayrıca, öğretmenler olarak kendi uygulamalarımızda da sürdürülebilir yöntemler kullanmaya özen gösteriyoruz."

(K13) "Okulumuzda her sınıf, yıl boyunca çevre koruma projelerine katılıyor. Bu projeler, öğrencilerin takım çalışması ve proje yönetimi becerilerini geliştirmelerine yardımcı oluyor ve aynı zamanda çevresel bilinç kazandırıyor."

(K14) "Okulumuzdaki öğrenci kulüpleri, sürdürülebilirlik temalı etkinlikler düzenliyor. Bu etkinlikler, öğrencilerin liderlik becerilerini geliştirmelerine ve topluluk içinde aktif roller üstlenmelerine olanak tanıyor."

Bu ifadeler, öğretmenlerin okullarında sürdürülebilirlik uygulamalarının entegrasyonu ve bu uygulamaların öğrenciler, öğretmenler ve genel okul topluluğu üzerindeki etkileri hakkında farklı perspektifler sunuyor. Ayrıca, bu ifadeler okullarda sürdürülebilirlik konusunda yapılan çeşitli girişimlerin ve bu girişimlerin eğitim ortamına nasıl entegre edildiğinin çeşitli örneklerini de ortaya koyuyor. Bu 14 öğretmenin değerlendirmeleri, eğitim kurumlarında sürdürülebilirlik uygulamalarının çeşitliliğini ve bu uygulamaların eğitim ortamına entegrasyonunun önemini vurgulamaktadır. Değerlendirmeler, okulların çevre bilincini artırmaya, enerji ve kaynak tasarrufunu teşvik etmeye ve sürdürülebilir yaşam tarzlarını öğrencilere öğretmeye yönelik çeşitli yaklaşımlar benimsediğini gösteriyor. Öğretmenler, geri dönüşüm, enerji tasarrufu, yerel ve mevsimlik gıda kullanımı gibi uygulamaların öğrencilerin çevresel sorumluluk bilincini artırdığını belirtiyorlar. Ayrıca, dijitalleşme ve kağıt kullanımını azaltma yönündeki adımların hem çevreyi koruma hem de teknolojik becerilerin geliştirilmesi açısından önemli olduğu vurgulanıyor. Öğretmenlerin ifadeleri, sürdürülebilirlik uygulamalarının öğrencilerin genel eğitim deneyimlerine olumlu katkılar sağladığını ve bu uygulamaların öğrencilerin sorumluluk, takım çalışması ve liderlik becerilerini geliştirmesine yardımcı olduğunu gösteriyor. Okullardaki bu uygulamalar, öğrencilerin topluma ve çevreye karşı duyarlılığını artırarak, gelecekte daha bilinçli ve sorumlu vatandaşlar olmalarına katkıda bulunuyor. Eğitimcilerin sürdürülebilirlik konusundaki sürekli eğitim alması ve öğretmenlerin kendi uygulamalarında sürdürülebilir yöntemler kullanması, okulların bu alana verdiği önemi ve sürekli gelişim anlayışını yansıtıyor. Bütün bu değerlendirmeler, sürdürülebilirlik uygulamalarının eğitim kurumlarında nasıl entegre edildiğini ve bu uygulamaların öğrenciler, öğretmenler ve genel okul topluluğu üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde ortaya koyuyor.

Karşılaşılan Zorluklar ve Fırsatlar

Eğitim kurumunuzda sürdürülebilirlik uygulamalarını geliştirmek ve sürdürmekle ilgili karşılaştığınız en büyük zorluklar nelerdir? Bu zorlukların üstesinden gelmek için hangi stratejileri veya çözümleri önerirsiniz ve bu süreçte hangi fırsatları görmektesiniz?

Katılımcılara sorulan yarı yapılandırılmış görüşme ile “Eğitim kurumunuzda sürdürülebilirlik uygulamalarını geliştirmek ve sürdürmekle ilgili karşılaştığınız en büyük zorluklar nelerdir? Bu zorlukların üstesinden gelmek için hangi stratejileri veya çözümleri önerirsiniz ve bu süreçte hangi fırsatları görmektesiniz?” şeklinde bir soru yöneltilmiş olup katılımcıların sorulara verdiği yanıtlar kapsamında elde edilen doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

(K1) "Sürdürülebilirlik uygulamalarını geliştirmek için en büyük zorluk, öğrencilerin ve personelin bu konuda yeterince bilgi sahibi olmaması. Eğitim sürecinde bu bilinci artırmak önemli."

(K2) "Sürdürülebilirlik projelerini finanse etme konusundaki zorluklar, genellikle bütçe kısıtlamalarından kaynaklanıyor. Daha fazla kaynak bulma ve sponsorluk olanaklarını değerlendirme gerekliliği var."

(K3) "Eğitim programlarına sürdürülebilirlik konularını entegre etmek, müfredat değişiklikleri nedeniyle dirençle karşılaşabiliyor. Öğretmenler arasında bu değişime destek sağlamak önemli."

(K4) "Çevresel etkileri ölçme ve değerlendirme konusundaki teknik zorluklar, veri toplama ve analiz süreçlerinde karşılaştığımız başlıca engellerden biri."

(K5) "Öğrenci katılımını artırmak zor; öğrencilerin sürdürülebilirlik konularına duysız olmaları veya bu konuda ilgi eksikliği yaşamaları, projelerin etkinliğini azaltabilir."

(K6) "Personelin eğitim ihtiyaçlarını belirleme ve onlara uygun eğitimleri sağlama konusundaki zorluklar, sürekli gelişen sürdürülebilirlik alanında güncel kalmak açısından önemli."

(K7) "Topluluk desteği ve katılımını sağlama zorluğu, sürdürülebilirlik projelerinin geniş kapsamlı etkilerine ulaşmada engel oluşturabilir. Topluluğun bu konuda bilinçlenmesi önemli."

(K8) "Sürdürülebilirlik projelerinin uzun vadeli etkilerini ölçmek ve izlemek zor. Bu konuda daha etkili izleme ve değerlendirme stratejileri geliştirmek gerekiyor."

(K9) "İnsan kaynaklarından kaynaklanan zorluklar, öğretmenlerin ve personelin sürdürülebilirlik projelerine katılımını etkileyebilir. Bu konuda motivasyonu artırmak önemli."

(K10) "Sürdürülebilirlikle ilgili konularda güncel bilgiye erişim konusundaki zorluklar, eğitimcilerin öğrencilere doğru ve güncel bilgilerle rehberlik etmelerini engelleyebilir."

(K11) "Eğitim kurumlarında sürdürülebilirlik konularına odaklanma zorluğu, öncelikler arasında rekabet nedeniyle ortaya çıkabilir. Kurumsal bir sürdürülebilirlik kültürü oluşturmak önemli."

(K12) "Eğitim materyallerinin sürdürülebilirlikle uyumlu olmaması, öğretmenlerin bu konuda etkili bir şekilde ders verme zorluğu yaşamalarına neden olabilir."

(K13) "Sürdürülebilirlik projelerinin geniş kapsamlı bir şekilde entegre edilmesi, farklı dersler ve departmanlar arasında koordinasyon gerektirir, bu da zaman zaman zorluk yaratabilir."

(K14) "Eğitimde sürdürülebilirliğin kültürel olarak benimsenmemesi, sürdürülebilirlikle ilgili projelerin sadece yüzeysel olarak ele alınmasına neden olabilir. Bu konuda derin bir kültürel değişiklik gerekiyor."

Öğretmenlerin değerlendirmeleri, eğitim kurumlarında sürdürülebilirlik uygulamalarının geliştirilmesi ve sürdürülmesiyle ilgili önemli zorlukları ve fırsatları ortaya koymaktadır. Sürdürülebilirlik bilincinin düşük olması, bütçe kısıtlamaları, müfredat değişikliklerine direnç, teknik zorluklar ve öğrenci katılımının zorluğu gibi temel zorluklar, öğretmenlerin karşılaştığı ortak zorluklar arasında bulunmaktadır. Bu zorlukların üstesinden gelmek için, eğitim kurumları sürdürülebilirlik konularını müfredatlara etkili bir şekilde entegre etmeli ve öğrenci, personel ve topluluk katılımını teşvik etmek adına farkındalığı artırmalıdır. Ayrıca, finansman konusundaki zorlukların aşılması için alternatif kaynaklar araştırılmalı ve sponsorluk olanakları değerlendirilmelidir. Eğitimciler arasında sürdürülebilirlik konularına yönelik eğitim ve bilgi paylaşımı teşvik edilmeli, ve sürekli güncel bilgiye erişim sağlanmalıdır. Fırsatlar arasında, sürdürülebilirlik projelerinin geniş kapsamlı etkilerini izleme ve değerlendirme süreçlerinin geliştirilmesi, topluluk desteğinin kazanılması, ve sürdürülebilirlik kültürünün kurumsal olarak benimsenmesi yer almaktadır. Bu fırsatlar, eğitim kurumlarının sürdürülebilirlik konusundaki çabalarını daha etkili hale getirerek uzun vadeli başarıya ulaşmalarına yardımcı olabilir.

Gelecek Vizyonu ve Öneriler

Eğitim kurumlarında sürdürülebilirlik uygulamalarının geleceği hakkında nasıl bir vizyonunuz var? Bu vizyonu gerçekleştirmek için öğretmenler, okul yönetimi ve diğer paydaşlar tarafından alınması gereken adımlar nelerdir ve bu süreçte sizin rolünüzü nasıl tanımlarsınız?

Katılımcılara sorulan yarı yapılandırılmış görüşme ile “Eğitim kurumlarında sürdürülebilirlik uygulamalarının geleceği hakkında nasıl bir vizyonunuz var? Bu vizyonu gerçekleştirmek için öğretmenler, okul yönetimi ve diğer paydaşlar tarafından alınması gereken adımlar nelerdir ve bu süreçte sizin rolünüzü nasıl tanımlarsınız?” şeklinde bir

soru yöneltilmiş olup katılımcıların sorulara verdiği yanıtlar kapsamında elde edilen doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir. Eğitim kurumlarındaki 14 öğretmenin değerlendirmeleri, sürdürülebilirlik uygulamalarının geleceği konusunda bir dizi önemli öneri ve vizyonu ortaya koymaktadır. Genel olarak, öğretmenler, sürdürülebilirlik konularının müfredatlara daha etkin bir şekilde entegre edilmesi, öğrenci ve personel katılımının artırılması, finansman zorluklarının aşılması ve somut sürdürülebilirlik uygulamalarına odaklanması gibi stratejik adımların atılmasını önermektedir. Öğretmenlerin vurguladığı bir önemli nokta, sürdürülebilirlik eğitiminin tüm derslerde vurgulanması ve öğrencilere günlük yaşamlarında bu bilinci benimsetme çabalarının artırılması gerekliliğidir. Ayrıca, öğretmenlerin öğrenci ve öğrenci olmayan paydaşlarla iş birliği yaparak sürdürülebilirlik projelerini genişletmeleri ve topluluk olarak daha etkili bir yaklaşım benimsemeleri önerilmektedir. Finansman zorluklarına çözüm olarak, öğretmenler yerel işletmeler ve topluluk kuruluşlarıyla iş birliği yapma gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu iş birlikleri, projelerin genişletilmesine ve sürdürülebilirlik çalışmalarının desteklenmesine olanak sağlayabilir. Aynı zamanda, somut sürdürülebilirlik uygulamalarına odaklanma önerisi, öğrencilerin günlük yaşamlarında sürdürülebilir davranışları benimsemelerini sağlamak adına önemlidir. Eğitimciler arası bilgi paylaşımını teşvik etme, mentorluk sistemleri kurma, liderlik eğitimleri düzenleme ve başarıları ödüllendirme önerileri, sürdürülebilirlik konularında daha etkili bir öğrenme ve öğretme ortamının oluşturulmasına yönelik stratejiler olarak öne çıkmaktadır. Bu öneriler, sürdürülebilirlik vizyonunun gerçekleştirilmesi için çeşitli paydaşların bir araya gelmesini ve ortak bir çaba sarf etmelerini vurgulamaktadır.

SONUÇ

14 eğitimcinin değerlendirmeleri, sürdürülebilirlik uygulamalarının eğitim ortamlarına nasıl dahil edildiğinin kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlamakta ve bu uygulamaların öğrenme topluluğu üzerindeki çeşitli etkilerine ışık tutmaktadır. Değerlendirmelere göre, enerji ve kaynakların korunmasını, sürdürülebilir yaşam tarzlarını ve çevre bilincini teşvik eden okul temelli programlar, öğrencilerin ve öğretmenlerin tutum ve eylemlerinin yanı sıra daha geniş okul topluluğunun tutum ve eylemleri üzerinde de faydalı bir etkiye sahiptir. Öğretmenlerin anlattıkları, geri dönüşüm, enerji tasarrufu ve yerel gıda satın alma gibi sürdürülebilirlik girişimlerinin bir sonucu olarak öğrencilerin çevresel sorumluluk bilgilerinin nasıl arttığını vurgulamaktadır. Ayrıca, dijitalleştirme ve kağıt azaltma gibi eylemler hem çevrenin korunması hem de teknik becerilerin geliştirilmesi açısından kritik önem taşıyor. Bu yöntemlerin öğrencilerin genel eğitim deneyimlerini iyileştirdiği ve hesap verebilirlik, işbirliği ve liderlik gibi karakter özelliklerinin gelişimini teşvik ettiği kabul edilmektedir. Okullarda sürdürülebilirlik uygulamalarının hayata geçirilmesi, öğrencilerin sosyal ve çevresel kaygılar konusundaki farkındalıklarını artırarak onları sorumlu vatandaşlar olarak hayata hazırlamaya yardımcı olmaktadır. Okulların bu konuya verdikleri önem ve sürekli gelişim anlayışları, öğretmenlerin sürekli eğitimden geçmeleri ve sürdürülebilir teknikleri kendi faaliyetlerine dahil etmelerinden de anlaşılmaktadır. Bu değerlendirmeler bir bütün olarak ele alındığında, entegre sürdürülebilirlik uygulamalarının eğitim camiası üzerindeki etkisi ve eğitim kurumlarında nasıl uygulandığına dair kapsamlı bir resim ortaya koymaktadır.

Eğitim kurumlarındaki sürdürülebilirlik uygulamaları değerlendirildiğinde, öğretmenlerin karşılaştıkları potansiyel ve sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu zorluklar arasında sürdürülebilirliğin yeterince anlaşılabilmesi, mali kısıtlamalar, müfredat değişikliklerine karşı çıkılması, teknolojik zorluklar ve öğrenci katılımının zorluğu yer almaktadır. Eğitim kurumları bu konulara odaklanarak sürdürülebilirlik girişimlerini geliştirmek ve güçlendirmek için hesaplı önlemler almalıdır. Sürdürülebilirlik sorunlarının müfredata etkin bir şekilde entegre edilmesi ve sürdürülebilirlik bilincinin geliştirilmesi yoluyla öğrenci, personel ve toplum katılımının teşvik edilmesi, atılması gereken ilk adımlardır. Finansal engelleri aşmak için sponsorluk seçeneklerini ve diğer finansman kaynaklarını araştırmak da önemlidir. Sürdürülebilirlikle ilgili sorunlar konusunda eğitimciler arasındaki işbirliği, eğitim ve bilgi alışverişinin teşvik edilmesiyle artırılabilir. Düzenli olarak güncellenen verilere erişim, eğitimcilerin sürdürülebilirlikle ilgili konular hakkında daha fazla bilgi edinmesine de yardımcı olacaktır. Olasılıklar arasında sürdürülebilirlik girişimlerinin sonuçlarının izlenmesi ve değerlendirilmesine yönelik prosedürlerin geliştirilmesi, topluma yardım girişimlerinin hızlandırılması ve kurumlarda sürdürülebilir bir kültür oluşturulması yer almaktadır. Bu olasılıklar, eğitim kurumlarının sürdürülebilirlik çabalarına daha stratejik ve uzun vadeli bir bakış açısıyla odaklanmalarını sağlayarak sürdürülebilirlik hedeflerine daha başarılı bir şekilde ulaşılmasına yardımcı olabilir.

Eğitim kurumlarındaki öğretmen değerlendirmeleri, sürdürülebilirlik uygulamalarının geleceğine yönelik stratejik öneri ve istekleri bir araya getirmektedir. Öğretmenler bir bütün olarak müfredatın ekolojik sorunları daha başarılı bir şekilde içermesi gerektiğine inanmaktadır. Öğrencilerin sürdürülebilirlik konusundaki bilgilerini artırmak için sürdürülebilir yaşam kavramlarının her konuda vurgulanması önerilmektedir. Öğretmenler ayrıca, sürdürülebilirlik girişimlerine personel ve öğrenci katılımını artırmak ve sorun çözmede daha kolektif bir yaklaşım benimsemek için daha güçlü ortaklıkların teşvik edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Geniş bir kitlenin sürdürülebilirlik konusunda eğitilmesi, girişimlerin başarısını artırabilir. Sürdürülebilirlik girişimleri için mali destek sağlamanın yanı sıra, komşu şirketler ve topluluk gruplarıyla ortaklıklar, topluluk destek ağlarını güçlendirebilir ve dayanışmayı teşvik edebilir. Bu ortaklıklar finansman sorunlarına bir çözüm olarak önerilmiştir. Bu kaygılara aktif olarak katılarak, pratik sürdürülebilirlik uygulamalarına odaklanma fikri, öğrencilere sürdürülebilir yaşam tarzlarını benimsemeleri için

ilham verebilir. Sürdürülebilirlik konularında daha verimli bir eğitim ve öğretim ortamı geliştirmek için kilit taktikler arasında eğitimciler arasında bilgi paylaşımını teşvik etmek, mentorluk programları oluşturmak, liderlik eğitimleri planlamak ve başarıları takdir etmek yer almaktadır. Eğitim kurumlarının sürdürülebilirlik konusunda etkili bir liderlik sergileyebilmesi ve öğrencilerine sürdürülebilir bir gelecek sunabilmesi için bu öneriler, sürdürülebilirlik hedefinin gerçekleştirilebilmesi için sinerji oluşturulması gerekliliğine güçlü bir vurgu yapmaktadır.

Öneriler:

Sürdürülebilirlik Bilincini Artıracak Programlar Oluşturmak: Personel, öğretmen ve öğrenci katılımını artırmak için eğitim kurumları sürdürülebilirlik bilincini artıracak programlar oluşturmalıdır. Bu programlar sürdürülebilir yaşam tarzlarını, enerji tasarrufunu ve çevresel sorumluluğu teşvik ederek öğrencilerin bu konulardaki bilgilerini artırabilir.

Eğitim kurumları sponsorluk seçeneklerini araştırmalı ve finansal sorunların üstesinden gelmek için yakındaki şirketlerle daha verimli çalışmalıdır. Bu, onlara daha fazla kaynak sağlayarak ve sürdürülebilirlik girişimlerini genişletmelerine olanak tanıyarak yardımcı olabilir ve bu da daha büyük bir etki yaratacaktır.

Sürdürülebilirlikle ilgili konularda eğitimciler arasında sık bilgi alışverişi ve işbirliğini teşvik etmek için çalıştaylar, seminerler ve eğitim programları düzenlenmelidir. Bu, eğitimcilerin sürdürülebilirlik sorunlarıyla ilgili güncel kalmalarını ve birbirlerinin uzmanlıklarından faydalanmalarını sağlar.

Mentorluk programlarının ve liderlik eğitimlerinin oluşturulması, öğrencilerin sürdürülebilirlikle ilgili alanlarda uzmanlık kazanmalarına yardımcı olabilir. Bu, öğrencilerin sürdürülebilirlik girişimlerine katılımını teşvik etmenin yanı sıra, yeni nesil çevre liderlerinin şekillenmesine de yardımcı olur.

Dijitalleştirme ve kâğıt azaltma gibi eylemlerin çevrenin korunmasına ve teknoloji becerilerinin ilerlemesine yardımcı olduğu belirtilmiştir. Sonuç olarak, eğitim kurumları bu politikaları güçlendirmeli ve öğrencilere sürdürülebilirlik ile mevcut teknolojilerin nasıl entegre edileceğini öğrenme şansı sağlamalıdır.

KAYNAKÇA

- Bajd, B. & Lescanec, T. (2011). The Influence of the eco-school and healthy school projects on environmentally responsible behaviour of primary school pupils. *School and Health*, 21, 79-84.
- Davis, J. M. (2008). What might education for sustainability look like in early childhood? Samuelsson, I.P ve Kaga, Y.(Ed.). *The contribution of early childhood education to a sustainable society,18-24*. Paris: UNESCO Yayınları
- Davis, J.M. (2010). *Young children and the environment: Early education for sustainability*. Sydney: Cambridge Press.
- Ekiz, D.(2003). *Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eko-Okullar. (2013). Eko-okullar programı. [Çevrim-içi: <http://www.ekookullar.org.tr>], Erişim Tarihi:10 Ekim 2013.
- Kadji-Beltran, C. (2002). *Evaluation of environmental education programmes as a means for policy making and implementation support: the case of Cyprus primary education*. Published Doctoral Dissertation. University of Warwick
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi temelli sosyal hizmet araştırmaları dergisi*, 1(1), 62-80.
- Keep Britain Tidy. (2013). *Eco-schools England: exploring success to inform a new horizon*. [Çevrim-içi: http://www2.keepbritaintidy.org/ecoschools/AssetLibraryFiles/EcoSchools_Report_2013_1183.pdf], Erişim Tarihi: 10.07.2023.
- Kolukısa, E., A. ve Uğurlu, B., N. (2010). "Environment education projects for sustainable development in Turkey, [Çevrim-içi: http://www.plotki.net/cms/images/stories/updatedrumours/sustainable/sustainable_development_education.pdf], Erişim Tarihi: 10.07.2023.
- Krnel, D. ve Naglic, S. (2009). Environmental literacy comparison between eco-schools and ordinary schools in Slovenia. *Science Education International*, 20(1), 5-24.
- Lowe, I. (2006). *How to succeed with education for sustainability*. Melbourne: Curriculum Corporation.
- Norddahl, K. (2008). What early childhood education for sustainability look like. Samuelsson, I.P & Kaga, Y.(Eds.). *The contribution of early childhood education to a sustainable society, 73-77*. Paris: UNESCO
- OECD. (2001). *Early childhood education and care*, [Çevrim-içi: <http://www.oecd.org/newsroom/37425999.pdf>], Erişim Tarihi: 10.07.2023.

OMEP. (2010). World Congress and Assembly in Götheburg University, [Çevrim-içi: http://www.omep.org.gu.se/digitalAssets/1314/1314390_esd-congressreport-child-interviews.pdf], Erişim Tarihi: 10.07.2023.

WCED. (1987). Report of the world commission on environment and development, [Çevrim-içi: <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm>] Erişim Tarihi: 10.07.2023.

Yıldırım, A., & Simsek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin.